

Slovakian

Príručka pre zahraničných pracovníkov

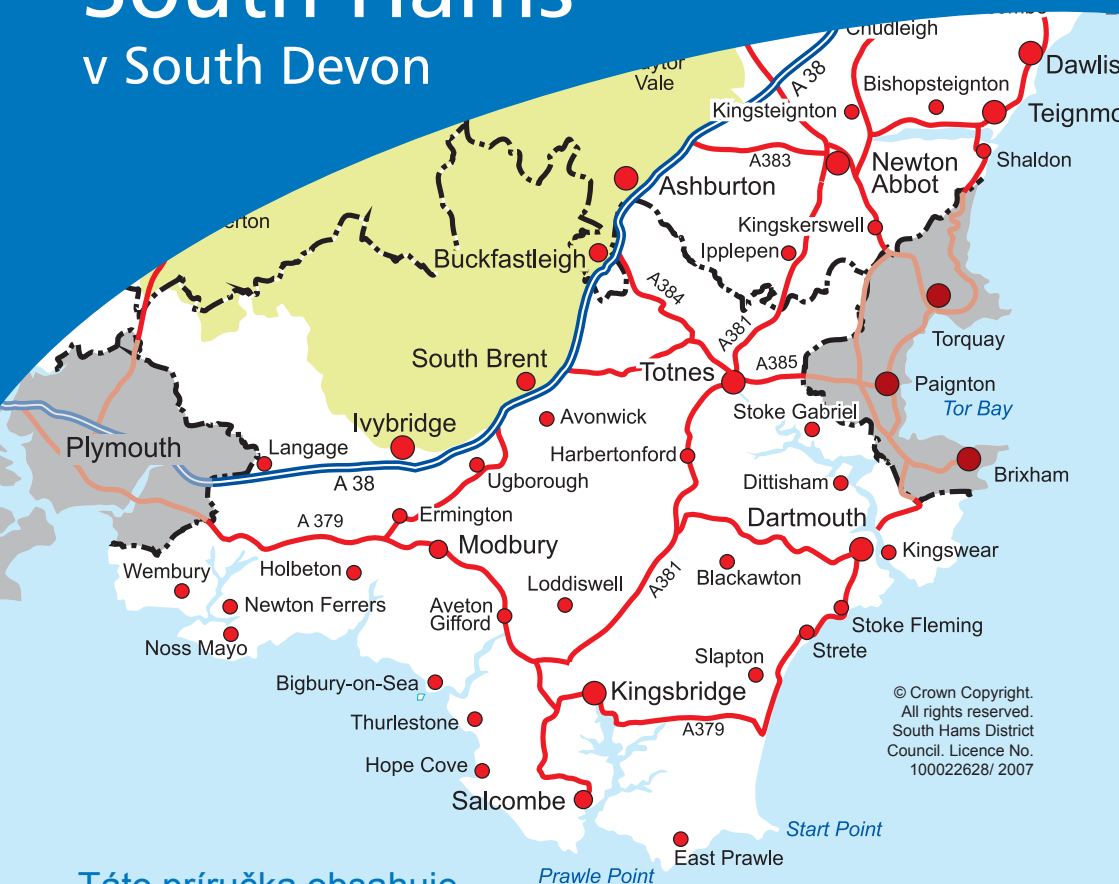

Informácie a služby

South Hams
District Council

Vitajte v krásnom South Hams v South Devon

Táto príručka obsahuje užitočné informácie o živote a práci pre ľudí prisťahovaných zo zahraničia alebo z iných častí UK. Váš prínos do našich komunít si vysoko ceníme a želáme vám bezpečný a príjemný pobyt v kraji Devon.

Podakovanie: Táto kniha je spoločným projektom spolupráce Okresného výboru South Hams, Výboru pre dobrovoľné služby South Hams CVS a je podporovaná Úradom pre občianske poradenstvo South Hams CAB. Finančné prostriedky poskytla Centrica.

VZDANIE SA ZODPOVEDNOSTI: Aj keď bolo vyvinuté úsilie, aby informácie obsiahnuté v tejto príručke boli presné, odporúčame vám, aby ste sa ohľadom aktuálnych informácií o službách spojili s príslušnou inštitúciou, keďže okolnosti sa môžu meniť.

Október 2007

Zoznam

Zamestnanie a financie

System registrácie pracovníkov (WRS)	4
Hľadanie práce	5
Daň z príjmu a sociálne poistenie	6
Práva zamestnancov	7
Zdravotná a bezpečnostná legislatíva	8
Štátne dávky	8
Peniaze a bankovníctvo	8

Pohotovostné služby

Polícia	10
Kriminalita	11
Vaša bezpečnosť	13
Bezpečnosť na verejnosti	14
Osobná bezpečnosť	15
Požiar	15

Bývanie a ubytovanie

Všeobecné informácie	17
Súkromne prenajaté ubytovanie	17
Domy s viacerými nájomcami (HMO)	18

Zdravie a vitalita

Pohotovostné ošetrovanie	19
Nemocnice	20
Všeobecní lekári (GP)	20
Zubári	21
Lekárne	21
Oční lekári	21

Vzdelanie a kurzy

Školy	22
Vyučovanie v komunitách a pre dospelých	22

Miestne služby

Obecné služby a kontaktné čísla	23
Knižnica vrátane prístupu na internet	23
Náboženstvo a viera	23
Kultúra a voľný čas	24
Úrad pre občianske poradenstvo	24
Sociálna činnosť	25
Dobrovoľníctvo	25
Ďalšie užitočné agentúry	26

Zamestnanie a financie

Ak ste britský občan alebo občan z Európskej ekonomickej oblasti (EEA), na prácu v UK nepotrebujete povolenie.

Občania ôsmich nových členských štátov Európskej únie (Poľsko, Lotyšsko, Estónsko, Litva, Slovinsko, Slovensko, Maďarsko a Česká Republika), ktorí sú zamestnaní, sa musia zaregistrovať v Systéme registrácie pracovníkov (WRS). Ak ste z jedného z týchto nových členských štátov a budete súkromne podnikateľ, nemusíte sa v tomto systéme zaregistrovať.

Ak nepochádzate z EEA, môžete aj napriek tomu pracovať v UK, ak môžete získať pracovné povolenie alebo spĺňate kritériá stanovené v jednom zo systémov určených pre občanov, ktorí chcú pricestovať do UK. Váš pas bude opečiatkovaný pečiatkou, ktorá určí, či tu môžete pracovať alebo nie.

Viac informácií získate na adrese: www.workingintheuk.gov.uk

alebo na tel. č.: **0870 606 7766**

Systém Registrácie Pracovníkov (WRS)

Registrácia v tomto systéme je povinná, ak pochádzate z jedného z nových členských štátov EÚ. Žiadosť o registráciu musíte podať do jedného mesiaca od začatia zamestnaneckého vzťahu v UK. Aby ste sa mohli zaregistrovať, musíte vyplniť a podať Žiadosť WRS (WRS Application Form).

Tú získate na adrese: www.workingintheuk.gov.uk

alebo na telefónnej linke **Ministerstva vnútra** na tel. č.: **0870 521 0224**

Keď v UK legálne odpracujete 12 mesiacov bez prestávky, získate úplné práva voľného pohybu a nebudete sa viac musieť registrovať v Systéme registrácie pracovníkov. Potom môžete získať povolenie na pobyt potvrdzujúce vaše právo žiť a pracovať v UK.

Ak ste sa už zaregistrovali v Systéme registrácie pracovníkov a odpracovali ste v UK 12 mesiacov, môžete požiadať o povolenie na pobyt.

Ďalšie informácie získate na internetovej stránke **Riaditeľstva pre prisťahovalectvo a štátne občianstvo (Immigration and Nationality Directorate)** www.ind.homeoffice.gov.uk

Ak potrebujete viac informácií, zavolajte **Kanceláriu riaditeľstva pre prisťahovalectvo a štátne občianstvo (the Immigration and Nationality Enquiry Bureau)** na tel. č.: **0870 606 7766**

Zamestnávateľia porušujú zákon, ak pre nich pracujete a nie ste registrovaní.

Hľadanie práce

Pracovné ponuky sa dajú nájsť na viacerých miestach:

- v miestnych novinách
- v súkromných pracovných agentúrach
- ústnym podaním od priateľov
- návštevou vládnej kancelárie Jobcentre Plus

Jobcentre Plus je vládna agentúra podporujúca ľudí produktívneho veku v hľadaní práce a pomáha zamestnávateľom zaplniť voľné miesta. Môžete navštíviť vaše miestne stredisko Job Centre alebo kanceláriu Jobcentre Plus. Adresu a telefónne číslo vašej miestnej kancelárie nájdete v miestnej knižnici a v kancelárii mestskej rady.

Jobcentre Plus: www.jobcentreplus.gov.uk

Viac informácií získate na adrese: www.workingintheuk.gov.uk

Oddelenie práce a dôchodkov (Department for Work and Pensions): www.dwp.gov.uk

alebo na tel. č.: **0207 712 2171**

Daň z príjmu

Ak ste zamestnaní, daň z príjmu sa odpočíta priamo z vašej mzdy. Tento systém sa volá Platiť vtedy keď zarobíš [Pay As You Earn (PAYE)]. Pre daňové účely budete považovaní za obyvateľov UK, ak:

- ste vo Veľkej Británii v daňovom roku 183 dní alebo viac, alebo
- pravidelne navštevujete Veľkú Britániu a dĺžka vášho pobytu je priemerne 91 dní alebo viac za jeden daňový rok počas obdobia nie dlhšieho ako 4 roky, alebo
- prichádzate do UK za účelom, kvôli ktorému tu zostanete minimálne dva roky.

Daňový rok sa počíta od 6. apríla do 5. apríla. Všetky krajiny EÚ majú úpravy, ktoré zaručujú, že vám nebude dvakrát zdanený ten istý príjem.

Výšku zrážok nájdete na internetovej stránke **Daňového a colného úradu (HM Revenue and Customs)**: www.hmrc.gov.uk/rates/index.htm

V daňovom roku môžete mať istý príjem bez toho, aby ste platili daň z príjmu. Toto je vaša osobná daňová úľava. O výške vašej úľavy vás bude informovať Daňový a colný úrad (HM Revenue and Customs). Ak váš príjem neprekročí výšku vašej úľavy, nebudete platiť žiadnu daň z príjmu.

Ak ste súkromný podnikateľ (pracujete sám pre seba), musíte sa zaregistrovať na Daňovom a colnom úrade (HM Revenue and Customs). Daňové priznanie sa podáva v samostatnom systéme, kde poskytnete všetky potrebné informácie a vypočítate si svoj zárobok atď. Daňový a colný úrad (HM Revenue and Customs) potom skontroluje tieto informácie a oznámi vám, koľko dlhujete na daniach.

Všeobecné informácie o daniach získate na adrese: www.hmrc.gov.uk

Sociálne Poistenie

Všetky pracujúce osoby vo veku od 16 do 60 rokov (pre ženy) alebo 65 rokov (pre mužov) môžu musieť platiť povinné príspevky na sociálne poistenie. Ak ste zamestnaní, musíte platiť príspevky na sociálne poistenie 1. triedy. Ak ste súkromný podnikateľ, budete platiť príspevky na sociálne poistenie 2. a 4. triedy.

Ak zvyčajne nežijete v UK a prichádzate sem pracovať, budete sa musieť zaregistrovať za účelom získania čísla sociálneho poistenia a začať platiť príspevky na sociálne poistenie na rovnakých princípoch ako ostatné osoby, ktoré tu bežne žijú a pracujú. Výška príspevkov, ktoré musíte zaplatiť, bude závisieť od toho, či ste zamestnanec alebo súkromný podnikateľ a od vášho zárobku. Ak platíte sociálne poistenie, máte potom nárok na isté výhody.

Viac informácií môžete získať na adrese www.workingintheuk.gov.uk, alebo na registračnej linke pomoci na čísle: **0845 9157006**.

Práva zamestnancov

Zamestnanecké právo v UK môže byť komplikované. Oprávnenie na určité výhody, napr. nemocenské dávky a materské dávky, závisí na mnohých faktoroch, napr. ako dlho žijete v UK, ako dlho ste boli zamestnaní a v akej výške ste zaplatili sociálne dávky. Viac informácií o vládou poskytovaných dávkach nájdete na adrese:

www.dwp.gov.uk (Nájdete ich pod abecedne zoradenými dávkami a službami, ďalej Dohody o sociálnom zabezpečení s inými krajinami (Social Security Agreements with other countries.))

Užitočná publikácia „Working in the UK – Know Your Rights“ (Práca v UK – Poznajte svoje práva) je k dispozícii na adrese www.worksmart.org.uk alebo na tel. č.: **0870 600 4882**. Je k dispozícii v litovčine, maďarčine, češtine, poľštine a portugalčine.

Zamestnávateľ môže strhnúť peniaze z vašej mzdy len v nasledovných prípadoch:

- Ak sa to od neho právne vyžaduje (napr. daň a sociálne poistenie)
- Ak má od vás povolenie v rámci vašej zmluvy
- Ak má od vás písomný súhlas predtým, ako peniaze strhne.
- Existujú taktiež ďalšie pravidlá pre zamestnancov pracujúcich v maloobchode.

Váš **Úrad pre občianske poradenstvo (CAB)** vám tiež poskytne rady ohľadom práva na dávky pre zamestnancov. Kontaktné údaje a otváracie hodiny vašej najbližšej pobočky úradu nájdete v užitočných organizáciách, zoznam ktorých nájdete pred koncom tejto príručky.

Internetová stránka CAB: www.adviceguide.org.uk

Zdravotná a bezpečnostná legislatíva

Ak bolo vaše zamestnanie organizované cez agentúru, táto agentúra má isté záväzky týkajúce sa vášho zdravia a bezpečnosti. Musí zabezpečiť, že nebudete vykonávať prácu, na ktorú nemáte vhodnú kvalifikáciu. Zamestnávateľ musí zabezpečiť, že pracovisko je pre vás bezpečným pracovným prostredím a poskytnúť vám primerané školenie.

Zákonné nemocenské dávky (Statutory Sick Pay – SSP) – ak ste chorí a chýbate v práci viac ako štyri dni, môžete byť oprávnení na nemocenské dávky, ak hrubý týždenný zárobok je vyšší ako limit zárobku pre národné poistenie. Sú vyplácané zamestnávateľom. Ak ste zamestnaní prostredníctvom agentúry a platíte sociálne poistenie, môžete mať nárok na SSP, ak ste mali priradené zamestnanie v čase choroby.

Štátne dávky

Štátne dávky sú peniaze, ktoré sú vám vyplácané štátom a patria sem podpora k príjmu, prídavky na deti, podpora v nezamestnanosti, invalidná podpora, príspevok na bývanie a príspevok na miestne dane. Zistiť, či ste oprávnení na príjem štátnych dávok, je komplikované a závisí to od individuálnych okolností.

Všeobecným pravidlom je, že ak ste prišli do Veľkej Británie a nepracujete (aj keď ste obyvateľ štátu zo zóny EEA), mali by ste byť schopní vyžiť bez toho, aby ste museli žiadať o štátnu podporu.

Viac informácií o štátnych dávkach nájdete na adrese: www.dwp.gov.uk

Peniaze a bankovníctvo

Keď sa presťahujete do UK, budete zvyčajne potrebovať bankový účet, aby vám zamestnávateľia mohli platiť, aby ste si mohli vybrať hotovosť alebo aby ste mohli platiť iným osobám.

Aby ste si mohli založiť bankový účet, musíte poskytnúť nasledovné informácie:

- preukaz totožnosti (pas, občiansky preukaz alebo národný vodičský preukaz)
- doklad o adrese vo Veľkej Británii (dohoda o nájme alebo potvrdenie od vášho zamestnávateľa)
- často sa tiež vyžaduje dôkaz o zamestnaní.

Poštové úrady – Pobočky poštových úradov sú k dispozícii v celej Británii a ponúkajú široký rozsah služieb a funkcií, vrátane:

- poštových služieb
- výmena cudzej meny
- bankovníctva
- daň z vozidla
- platenia účtov
- telefónne karty a dobíjanie kreditu mobilných telefónov.
- poisťovacích služieb

Podrobné informácie o produktoch a službách poskytovaných na poštách získate na tel. č.: **08457 22 33 44** alebo na internetovej adrese: www.postoffice.co.uk

Ďalšie užitočné služby:

Úverové únie (Credit Unions) – pomoc s úsporami, pôžičkami a inými finančnými produktmi. Úverové únie radi požičajú dokonca členom aj malé sumy s nízkymi úrokmi. Úverové únie sú neziskové organizácie vedené miestnymi ľuďmi pre miestnych ľudí. Aby ste sa mohli stať členom úverovej únie, musíte žiť a pracovať v danej oblasti. Mzdu si môžete nechať vyplácať priamo na účet v úverovej únii, tieto účty sa môžu dať ľahšie otvoriť ako niektoré bankové účty.

Ak sa chcete spojiť s úverovou úniou vo vašej oblasti, obráťte sa na nasledovné adresy:

Devon Lane Credit Union (pokrýva South Hams a West Devon):
01548 857868

City of Plymouth Credit Union: 01752 201329

Hope (Plymouth) Credit Union: 01752 668822

Fortress Credit Union (Plymouth): 01752 201183

Teign Reach (Plough a Share, pokrýva Teignbridge): 01626 354407

Prevod peňazí cez Western Union (Western Union Money Transfers) – Táto služba vám umožňuje poslať a prijímať peniaze od príbuzných a priateľov kdekoľvek na svete. Viac informácií získate na tel. č.: **0800 833 833**

www.sendmoneyhome.org – internetová stránka, ktorá poskytuje rozsiahly a centrálny zdroj rád a informácií porovnávajúcich ponuku produktov na zasielanie peňazí vo svete.

Pohotovostné služby

Polícia

Pohotovostné telefónne číslo v UK je 999 alebo 112. Medzi pohotovostné služby patrí polícia, požiarny zbor, ambulancia a pobrežná hliadka. Volania na pohotovostné služby sú bezplatné aj z mobilných telefónov. Budete spojení s operátorom, ktorý skontroluje telefónne číslo, z ktorého voláte a potom vás spojí so službou, ktorú potrebujete. Ak si nie ste istí, ktorú službu potrebujete, vypýtajte si políciu.

Ak sa chcete spojiť s miestnou policajnou stanicou v inej ako núdzovej situácii, zavolajte na číslo: **08452 777 444**. Internet: **www.devon-cornwall.police.uk**

Ak nehovoríte dobre po anglicky, všetky policajné stanice v Británii majú prístup k telefonickým tlmočníkom a prekladateľským službám poskytujúcim služby 24 hodín denne, 365 dní v roku. Bez ohľadu na to, akým jazykom hovoríte, budú vám schopní pomôcť vďaka rýchlemu telefonickému kontaktu s tlmočníkom. Nech už ste obeťou zločinu, alebo len potrebujete nejakú radu, služba je vám k dispozícii.

Kriminalita

Ak spáchate zločin a polícia vás zatkne, budete odvedení na policajnú stanicu, kde budete informovaní o svojich právach, medzi ktoré patrí právo na bezplatného právnik, ktorý vám môže poskytnúť nezávislé právne rady. Ak je priestupok vážny, bude vám poskytnutý tlmočník za účelom tlmočenia na súde.

Je dôležité, aby ste pochopili niektoré aspekty práva v Británii, keďže môžu byť odlišné od zákonov vo vašej vlastnej krajine. Avšak povaha väčšiny zákonov je univerzálna a sami budete vedieť, čo je správne a čo nie.

Alkohol – V UK je postoj ku konzumácii alkoholu dospelými osobami veľmi uvoľnený. Alkohol sa dá kúpiť každý deň v týždni v supermarketoch a iných predajniach. Obchody s licenciou na predaj alkoholu sú často otvorené do neskorých nočných hodín, najmä počas víkendov. Majitelia týchto obchodov zodpovedajú za správanie svojich zákazníkov. Predávať alkohol podnapitým osobám je pre nich porušením zákona. Často zamestnávajú strážnikov na udržiavanie poriadku vo svojich priestoroch a títo strážnici môžu použiť násilie, aby z budovy vykázali zákazníkov spôsobujúcich problémy.

Ak budete požívať alkohol do takej miery, že budete rušiť pokoj vo svojom okolí, môže byť na vás privolaná polícia a môžete byť vzatí do väzby. Podobne, ak sa zistí, že ste opití a nedokážete sa o seba postarať, môžete byť vzatí do policajnej väzby. Je porušením zákona, ak dospelý kúpi alebo zabezpečí alkohol pre osobu mladšiu ako 18 rokov. Niektorí mladí ľudia sa zhromažďujú pred obchodmi a žiadajú dospelých, aby pre nich kúpili alkohol. Polícia rázne jedná s osobami, ktoré kupujú mladým ľuďom alkohol alebo im ho dodávajú.

Jazda pod vplyvom alkoholu – V UK je nezákonné viesť vozidlo pod vplyvom alkoholu. Naša rada je ne viesť vozidlo po konzumácii alkoholu. Nikdy nenastupujte do vozidla k vodičovi, ktorý pil alkohol. Ak si nie ste istí, vezmite si taxík alebo choďte domov peši. Jazda pod vplyvom alkoholu je vážnym porušením zákona a ak budete prichytení, budete obvinení a uväznení.

Nelegálne drogy – V niektorých oblastiach v UK je obchod s nelegálnymi drogami bežný. Odporúčame vám, aby ste sa vyhýbali akýmkoľvek experimentom s akýmkoľvek nelegálnymi drogami. O niektorých díleroch je známe, že sa zameriavajú na prisťahovalcov, aby vytvorili novú skupinu zákazníkov. Pamätajte, že žiadne drogy získané týmto spôsobom nie sú zadarmo a budete musieť znášať zdravotné aj právne následky. Taktiež je nezákonné viesť vozidlo pod vplyvom drog.

Fajčenie – V júli 2007 bol prijatý zákaz fajčenia takmer vo všetkých uzavretých verejných priestoroch a pracoviskách v krajine. Medzi ne patria kancelárie, továrne, obchody, pohostinstvá, bary, vozidlá verejnej dopravy a pracovné vozidlá, ktoré používa viac ako jedna osoba.

Nože – Neodporúčame vám nosiť pri sebe akýkoľvek typ noža. Existujú špecifické typy nožov, na ktoré platí zákaz držania a zákony v tejto oblasti sú dôsledne uplatňované.

Krádeže v obchodoch – V minulosti bolo niekoľko príst'ahovalcov prichytených pri krádeži predmetov v obchodoch. Mnohé obchody majú dômyselné systémy detekcie, napríklad strážnikov v predajniach a skryté aj viditeľné elektronické monitorovacie systémy. Osoby prichytené pri krádeži budú nahlásené polícii, vzaté do väzby a rozsudok nad nimi vynesie súd. Mnohí zamestnávateľi si rozmyslia, či zamestnajú niekoho, kto mal problémy s políciou.

Vozidlá – V UK je nezákonné viesť vozidlo, ak k nemu nemáte správnu dokumentáciu. Každý vodič vozidla na ceste musí byť krytý britským zákonným poistením. Budete tiež musieť zaplatiť cestnú daň za vozidlo vo forme spotrebnej licencie, ktorá musí byť viditeľná na prednom skle vozidla. Vozidlá staršie ako 3 roky musia tiež každoročne prejsť prehliadkou nazývanou MOT. Ak nemáte niektorý z týchto dokumentov, je to považované za porušenie zákona. Jazda vo vozidle bez povolenia majiteľa vozidla sa tiež považuje za porušenie zákona. Ak budete prichytení, budete stíhaní a uväznení.

Vaša bezpečnosť

Pre všetkých

- Dodržiavajte pravidlá cestnej premávky. Dajú sa zakúpiť v kníhkupectvách alebo vyhľadať na internete na adrese www.highwaycode.gov.uk

Bezpečnosť na cestách

- Pamätajte, že v UK sa jazdí v ľavom pruhu.
- Ak je k dispozícii chodník, kráčajte po ňom.
- Ak nie je, chodte po tej strane vozovky, kde pôjdete v protismere premávky.
- Ak ste vo veľkej skupine, kráčajte jeden za druhým. Neprekážajte na ceste.
- V noci si oblečte svetlé oblečenie alebo oblečenie z reflexného materiálu.
- Predtým, ako začnete prechádzať cez cestu, vždy skontrolujte premávku v oboch smeroch.
- Ak sa to dá, na prechod použite vyznačené miesta.
- Nikdy neprechádzajte za alebo pred autobusom. Počkajte, kým odíde, aby ste videli v oboch smeroch.

Vodiči

Skôr ako začnete uvažovať o kúpe auta, poraďte sa so svojim zamestnávateľom alebo na miestnej policajnej stanici.

- Musíte mať platný vodičský preukaz.
- Kupujte iba od predajcu alebo predajne s dobrou povestou.
- Budete potrebovať MOT a spotrebnú licenciu.
- Potrebujete britskú poisťku motorového vozidla.
- Nejazdite pod vplyvom alkoholu.
- Jazda pod vplyvom drog je nebezpečná a nezákonná.
- Je zakázané používať mobilný telefón počas jazdy.

- Bezpečnostný pás musí používať ako vodič, tak aj ako spolujazdec.
- Ak ste účastníkom dopravnej nehody, **MUSÍTE ZASTAVIŤ** a informovať políciu. Nezabudnite, že polícia má tmočnicu službu, ktorá vám pomôže.

Spolujazdci

- Nikdy nenastupujte do vozidla, ak vodič predtým pil alkohol alebo užil drogy.
- Zapnite si bezpečnostný pás.

Cyklisti

Ubezpečte sa, že váš bicykel je vhodný na jazdu na ceste. Skôr ako ho použijete, skontrolujte pneumatiky a brzdy.

Podľa zákona musíte mať červené odrazové sklo vzadu na bicykli a oranžové odrazové sklá na pedáloch. Pri jazde po zotmení alebo za zníženej viditeľnosti musíte použiť tiež neprerušované predné biele a zadné červené svetlo.

- Aby ste sa ubezpečili, že ostatní účastníci premávky vás vidia, noste oblečené reflexné vonkajšie oblečenie.
- Noste cyklistickú prilbu.
- Pred odbočením doľava alebo doprava o tom dajte jasný signál.

Bezpečnosť na verejnosti

Británia má rozsiahly systém verejných kamier napojených na políciu, ktoré fungujú 24 hodín denne v mnohých menších i veľkých mestách. Tieto kamerové siete poskytujú polícii informácie a pomáhajú tak pri bezpečnosti na verejnosti. Pomáhajú napríklad pri problémoch spôsobených alkoholom, pri jazde motorovým vozidlom alebo pri parkovaní. Chceme si byť istí, že váš pobyt tu v Devone bude bezpečný a bez styku so zločinom.

Osobná bezpečnosť

Každý rok sa ľudia stávajú obeťami zločinu, najmä krádeží. Nie je dobrý nápad nechávať si veľké sumy peňazí v mieste svojho bydliska alebo pri sebe. Mnoho zamestnávateľov vám peniaze uloží u seba alebo ich prevedie na váš bankový účet. Ak to nie je nevyhnutné, nenoste so sebou cennosti. Ak ich máte pri sebe, uchovávajte ich vždy na bezpečnom mieste.

Nepite príliš veľa, pretože vás to ohrozuje. Za každú cenu sa vyhnite ilegálnym drogám. Ak vidíte, že situácia sa môže zvrtnúť na konflikt, odíďte preč alebo zavolajte políciu. Neberte veci do vlastných rúk. Polícia Devonu je pripravená pomôcť všetkým.

Ak sa potrebujete rozprávať s políciou o akejkoľvek záležitosti týkajúcej sa vašej osobnej bezpečnosti alebo nejakého zločinu, zavolajte prosím na ktorúkoľvek policajnú stanicu alebo sa porozprávajte s policajným úradníkom. Vaše záležitosti budú vybavované dôverne.

Hoci uvedené rady sa môžu zdať odstrašujúce, sú založené na skúsenostiach a problémoch, s ktorými sa stretla časť zahraničných pracovníkov v priebehu niekoľkých posledných rokov v iných oblastiach. Drvivá väčšina návštevníkov tejto oblasti nikdy nemá žiadne problémy.

Požiar

Ak vo vašom bydlisku alebo na pracovisku vypukne požiar, vaše šance na prežitie budú závisieť od konkrétnych priestorov. Sú navrhnuté tak, aby ste sa mohli rýchlo a bezpečne dostať von. V nasledovných informáciách nájdete rady, ako predchádzať požiaru a ako sa chrániť, ak by požiar vypukol.

Prečítajte si **POŽIARNY PLÁN**, ak ho máte poskytnutý v mieste bydliska a na pracovisku.

Musíte si naplánovať, ako sa dostanete von rýchlo a bezpečne v prípade vypuknutia požiaru.

Buďte pripravení - plánujte dopredu.

- Premyslite si únikovú cestu z každej miestnosti vo vašom dome/ na pracovisku smerom von (na prízemí táto cesta môže viesť aj cez okná).
- Vždy zabezpečte, aby na týchto únikových cestách neboli prekážky a odložené veci.
- Ubezpečte sa, že všetky potrebné kľúče sú blízko zámkov vo dverách, na oknách atď.
- Ubezpečte sa, že viete privolať požiarnikov vytočením čísla „999“, keď sa dostanete von (z telefónnej búdky, mobilného telefónu alebo z blízkeho domu).
- V skupine sa porozprávajte o tom, čo by ste urobili v prípade vypuknutia požiaru, alebo ak by sa v noci rozozvučal požiarny poplašný systém.

Plánujte dnes – zajtra môže byť príliš neskoro.

Požiarny poplašný systém

Ubezpečte sa, že v mieste vášho bydliska je požiarny poplašný systém. Je to zariadenie, ktoré v prípade vypuknutia požiaru vydáva počuteľný hlasný zvukový signál. Ak je správne nainštalovaný a udržiavaný, začne vydávať varovný signál, keď zistí prítomnosť dymu a vy budete mať čas na únik z miesta požiaru.

Údržba vášho požiarného poplašného systému:

- Raz za týždeň stlačte testovacie tlačidlo na zariadení.
- Batériu vymeňte raz za rok alebo vtedy, keď sa ozve výstražné pípnutie.
- Pri výmene batérie povysávajte okolie zariadenia.

Nikdy nevyberajte batériu zo zariadenia bez jej nahradenia. Je nevyhnutná na prevádzku zariadenia.

Ak máte akékoľvek pochybnosti, spojte sa s poskytovateľom vášho ubytovania, napríklad s farmárom, správcom parkoviska karavanov alebo s domácim.

Bývanie a ubytovanie

Existujú traja hlavní poskytovatelia prenajímaného ubytovania: súkromní vlastníci, miestne výbory a bytové družstvá. Je nepravdepodobné, že by ste si prenajali ubytovanie od výboru alebo od bytového družstva, pretože na ubytovanie sú zvyčajne veľmi dlhé zoznamy čakateľov a väčšina týchto poskytovateľov trvá na tom, aby ste tu žili a odpracovali už 12 mesiacov. Viac informácií získate v kanceláriách vášho miestneho výboru.

- **Plymouth Mestský Výbor: 01752 668000**
- **South Hams Okresný Výbor: 01803 861234**
- **Teignbridge Okresný Výbor: 01626 361101**

Súkromne prenajímané ubytovanie

V Devone je k dispozícii súkromne prenajímané ubytovanie. Informácie o nehnuteľnostiach, ktoré sú k dispozícii na prenájom, môžete získať z miestnych novín, v realitných kanceláriách alebo z inzerátov v obchodoch a supermarketoch.

Mnohé nehnuteľnosti sa dajú prenajať buď zariadené alebo nezariadené. Vo všeobecnosti sa za prenájom platí mesiac dopredu. Väčšina domácich bude vyžadovať zálohu, ktorú vám vrátia na konci vášho prenájmu – jej výška môže byť rovnaká ako výška mesačného nájomného. Musíte si zistiť, či niektoré účty, napr. elektrina, plyn a voda, sú súčasťou vášho nájomného. Budete si tiež musieť kúpiť televíznu licenciu, aby ste mohli sledovať televíziu. Váš miestny výbor a CAB vám poradí pri výbere ubytovania a odpovie na prípadné otázky.

Domy s viacerými obyvateľmi (HMO)

Akákoľvek nehnuteľnosť obývaná tromi alebo viacerými osobami, ktoré nie sú vo vzájomnom vzťahu, sa právne označuje ako „dom s viacerými obyvateľmi“ alebo HMO. Všetky HMO musia mať licenciu od miestneho výboru, aby sa zabezpečilo, že spĺňajú isté bezpečnostné normy. Pre vašu vlastnú bezpečnosť by ste nemali prijímať zdieľané ubytovanie, ktoré nemá licenciu HMO.

Ak máte problém s dodávkou plynu, elektriny alebo vody, môžete zavolať na tieto čísla s nepretržitou prevádzkou:

Plyn (National Gas): 0800 111 999

Elektrina (Western Power): 0800 365 900

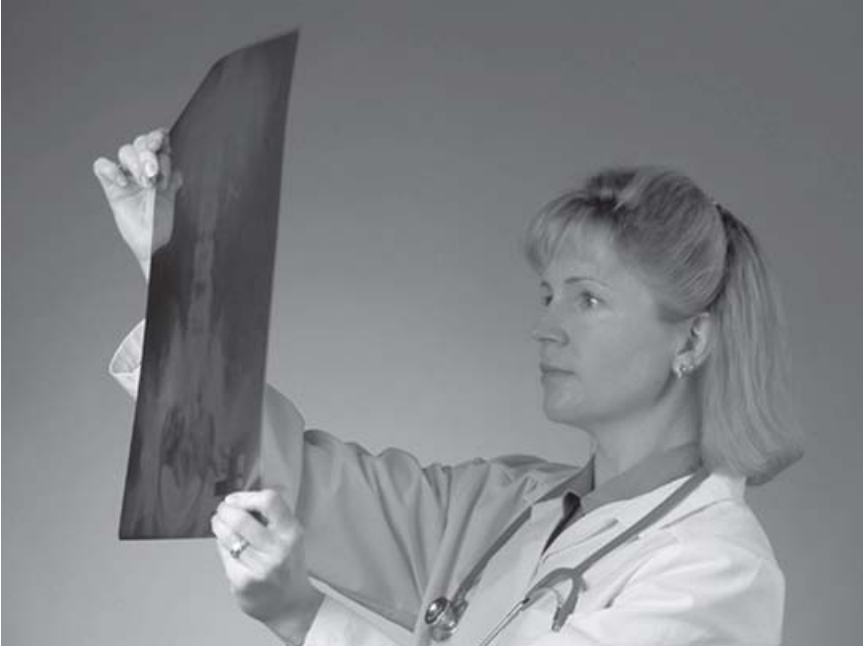
Voda (South West Water): 0800 169 1144

Ďalšie užitočné kontakty:

Hlavným prevádzkovateľom telefónnych liniek je **BT: 150**

Televízna licencia: 0870 241 9054 alebo www.tvlicensing.co.uk

Zdravie a vitalita

Pohotovostné ošetrovanie

Ak potrebujete pohotovostné ošetrovanie, zavolajte na číslo **999 alebo 112** a požiadajte o sanitku. Pohotovosť je **kritická alebo život ohrozujúca situácia**, ku ktorej môže patriť strata vedomia, silná bolesť v hrudi alebo strata krvi.

NHS Direct – Ak sa vy alebo niekto, koho poznáte, cíti zle a potrebuje radu lekára alebo zdravotníckej informácie, môžete zavolať službu NHS Direct a porozprávať sa so sestrou alebo so zdravotníckym poradcom cez telefón. Služba NHS Direct je k dispozícii 24 hodín denne, 7 dní v týždni. Služba NHS Direct môže tiež poskytnúť informácie o vašej najbližšej nemocnici, lekárovi, zubárovi a očnému lekárovi. V prípade potreby sú k dispozícii služby tlmočníka – požiadajte o ne, prosím.

Na internetovej stránke NHS direct sú informácie v mnohých jazykoch.

NHS Direct: 0845 4647 alebo www.nhsdirect.nhs.uk

Nemocnice

Ak je potrebné pohotovostné ošetrovanie v nemocnici, dostanete ho bezplatne na ktoromkoľvek oddelení „nehôd a pohotovosti“ (tiež nazývané A&E alebo Casualty) alebo na Jednotke menej vážnych zranení (MIU). Ak sa jedná o pohotovosť, zavolajte na číslo 999 alebo 112 a požiadajte o sanitku. Nemusíte byť registrovaní u lekára, aby ste mohli využívať nemocničné služby. Oddelenia A&E sú všeobecne určené pre vážnejšie nehody ako MIU. Veľké nemocnice sa nachádzajú v Torbay, Plymouth a Exeter a menšie MIU sú k dispozícii v mnohých mestách.

Ak vás do nemocnice prijme váš lekár/všeobecný lekár a v súčasnosti pracujete alebo študujete v Británii, vaša starostlivosť bude zvyčajne bezplatná. Rozhodne o tom nemocnica a môže si od vás vypýtať doklad totožnosti a informácie, kde pracujete alebo študujete.

Ak potrebujete pochopiť komplikované lekárske informácie alebo sa rozhodnúť o vašej starostlivosti, môžete požiadať o pomoc od tlmočníka buď bezprostredne cez telefón alebo osobne pri vašom ďalšom stretnutí. Dá sa to zariadiť aj zavolaním služby NHS Direct.

- **Všeobecná nemocnica pre okres Torbay (Torbay District General Hospital): 01803 614567**
- **Nemocnica Derriford, Plymouth: 01752 77711**
- **Nemocnica Royal Devon a Exeter: 01392 411611**

Všeobecní lekári

Všeobecní lekári (GP) sú prvým stykom pre ľudí, ktorí potrebujú lekársku pomoc. Poskytujú široký rozsah osobnej lekárskej starostlivosti a posielajú pacientov k špecializovaným lekárom, ak ich potrebujú. GP tiež vykonávajú veľa práce, ktorá sa kedysi robila v nemocniciach, napríklad monitorovanie krvného tlaku, drobné chirurgické zákroky, starostlivosť o ľudí s cukrovkou, astmou a inými dlhodobými chorobami. Ak potrebujete navštíviť lekára, budete si musieť telefonicky dohodnúť stretnutie alebo zájsť na chirurgiu.

Ak tu budete menej ako 3 mesiace, môžete navštíviť všeobecného lekára ako prechodný obyvateľ bez toho, aby ste sa museli registrovať. Je rozumné zobrať si so sebou pas. Ak tu budete viac ako 3 mesiace, mali by ste sa ísť na chirurgiu zaregistrovať. Odporúčame vám na registráciu si so sebou vziať pas, pretože je možné, že sa ním budete musieť preukázať receptnej.

Všetci pacienti dostávajú služby na plánovanie rodičovstva (antikoncepciu) a ošetrovanie určitých infekčných chorôb bezplatne.

Podrobné informácie o vašej najbližšej chirurgii všeobecného lekára vám poskytne **NHS Direct: 0845 4647** alebo **www.nhsdirect.nhs.uk**

Služby zubného lekára

Informácie o vašom najbližšom zubárovi, ktorý vás ošetrí v prípade pohotovosti, získate na **Linke zubnej pomoci (Dental Helpline): 0800 458 5813**

Lekárne

Lekárne vám poskytnú všeobecné rady týkajúce sa zdravia. Ak vám váš všeobecný lekár dal predpis na liek, budete si ho musieť vyzdvihnúť v lekární. Je možné, že budete musieť zaplatiť za **každú predpísanú položku**. Lekárne sa nachádzajú na väčšine hlavných ulíc a v nákupných oblastiach miest.

V miestnych novinách nájdete informácie o lekárňach, ktoré sú otvorené v neskorých večerných hodinách.

Oční lekári

Oční lekári sa nachádzajú na väčšine hlavných ulíc a v nákupných oblastiach miest. Za vyšetrenie zraku a akékoľvek predpísané okuliare budete musieť zaplatiť.

Vzdelanie a kurzy

Školy

Ak má vaše dieťa medzi 5 až 16 rokmi, podľa zákona mu musí byť poskytnuté vzdelanie, zvyčajne návštevou školy. Niektoré deti sú vyučované doma. Štátne vzdelávanie je bezplatné. Štátne školy sú rozdelené na základné (od 5 do 11 rokov) a stredné (11-18 rokov). Základné školy sú v mnohých obciach a základné aj stredné školy sú vo väčšine miest.

Ak potrebujete informácie o miestnych školách alebo informácie o službách pre deti do 5 rokov, spojte sa so **Službami pre deti a mladých ľudí (Children and Young People's Services): 01392 382059**

Vyučovanie v komunitách a pre dospelých

Komunitné strediská v Devone poskytujú širokú ponuku základných vyučovacích kurzov a kurzov na osobný rozvoj pre všetky svoje miestne komunity, vrátane pomoci pre ľudí hovoriacich cudzími jazykmi, počítačové kurzy a kurzy na rozvoj gramotnosti a schopností počítať. Často taktiež poskytujú priestory pre mládežnícke kluby, športové a ďalšie vonkajšie vzdelávacie aktivity.

Ak chcete zistiť viac o službách vo vašom okolí, kontaktujte **Devon Adult & Community Learning: 01392 386580**

Miestne služby

Obecné služby a kontaktné čísla

Miestne výbory poskytujú rôzne služby, napríklad zber a recykláciu domového odpadu, parky a otvorené priestory, strediská voľného času a športu, deratizáciu, výber miestnych daní atď.

Rada kraja Devon a Rada mesta Plymouth tiež poskytujú služby v rôznych oblastiach, vrátane vzdelávania, knižníc, sociálnych práv, obchodných noriem a sociálnej starostlivosti. Viac informácií získate od každého výboru. Kontaktné informácie:

- **Devon Krajský Výbor: 0845 155 1015 alebo www.devon.gov.uk**
- **Plymouth Mestský Výbor: 01752 668000 alebo www.plymouth.gov.uk**
- **South Hams Okresný Výbor: 01803 861234 alebo www.southhams.gov.uk**
- **Teignbridge Okresný Výbor: 01626 361101 alebo www.teignbridge.gov.uk**

Služby knižníc

V každej oblasti sa nachádzajú knižnice, do ktorých sa môžete bezplatne prihlásiť, požičiavať si knihy a používať počítače s prístupom na internet. Niektoré služby môžu byť spoplatnené. Viac informácií o vašej najbližšej knižnici získate na nasledovných telefónnych číslach:

- **Devon Krajský Výbor: 0845 155 1001**
- **Plymouth Mestský Výbor: 01752 305923**

Náboženstvo a viera

Británia má silné historické kresťanské tradície, ale v dnešnej dobe sa tu nachádzajú nasledovníci mnohých rôznych náboženstiev. O svätostánkoch vo vašej oblasti získate informácie v knižnici alebo v telefónnom zozname Zlatých stránok (Yellow Pages).

Kultúra a voľný čas

Južný Devon má kilometre nádherných pláží, hektáre krásnej krajiny a prekvitajúcu hudobnú a umeleckú scénu. Oblasť Južného Devonu je fantastickým miestom na zábavu a využitie voľného času. Okrem pláží, Národného parku Dartmoor a mnohých historických miest je v hlavných mestách tiež veľa príležitostí na využitie voľného času a na šport. Vo všetkých hlavných mestách je turistické informačné centrum, ktoré má množstvo informácií o zaujímavých miestach a aktivitách v danej oblasti.

Užitočné internetové adresy, ktoré vám pomôžu pri využití voľného času:

www.somewhere-special.co.uk

www.southdevonaonb.org.uk

www.dartmoor-npa.gov.uk (Národný park Dartmoor)

www.discoverdevon.com

www.visitplymouth.co.uk

Úrad pre občianske poradenstvo

Úrad pre občianske poradenstvo (Citizen Advice Bureau (CAB)) poskytuje bezplatné, nezávislé a dôverné rady vo finančnej oblasti, v oblasti práv zákazníkov, právne rady a podobne. Zvyčajne majú veľmi veľa práce a preto by ste si mali vopred telefonicky dohodnúť stretnutie.

Internetová stránka CAB je k dispozícii na adrese:

www.adviceguide.org.uk

Kontaktné údaje miestnej kancelárie:

- **South Hams: 01803 862392**
pondelok - štvrtok
od 10:00 do 13:00 a od 14:00 do 16:00
- **Plymouth: 0870 1264011**
pondelok - piatok
od 10:00 do 13:00
- **Teignbridge: 01626 203141**
pondelok, utorok, streda a piatok
od 9:00 do 15:00 (vo štvrtok zatvorené)

Sociálna činnosť

Ak by ste sa radi stretli s ľuďmi s podobnými záujmami, Devon má dobrú sieť dobrovoľných, komunitných a náboženských skupín a iných organizácií poskytujúcich pomoc, podporu a rady pri mnohých problémoch. Podrobné informácie o skupinách môžete získať vo vašej miestnej Rade pre dobrovoľnú službu (Council for Voluntary Service (CVS)) alebo v podobnej organizácii.

- **South Hams CVS: 01803 862266**
www.southhamscvs.org.uk
- **Plymouth Community Partnership: 01752 202590**
www.pcp.org.uk
- **Teignbridge CVS: 01626 203050**
www.teigncvs.org.uk

Dobrovoľníctvo

Dobrovoľníctvo môže byť skvelým spôsobom, ako sa stať časťou vašej miestnej komunity. Pre prácu dobrovoľníka v UK môžu existovať obmedzenia. Ak ste členom Európskej únie, na dobrovoľnú službu sa nevzťahujú žiadne obmedzenia - táto voľnosť tiež platí pre občanov Islandu, Nórska a Lichtenštajnska. Viac informácií získate vo vašom miestnom stredisku pre dobrovoľníkov.

- **South Hams Volunteer Centre: 01803 862266**
- **Plymouth Guild: 01752 201766**
- **Teignbridge Volunteer Centre: 01626 203050**

Ďalšie užitočné agentúry

Amber Initiatives: 01752 290015

Nezisková organizácia na podporu zahraničných pracovníkov v oblasti Plymouth. Informácie na internetovej stránke sú k dispozícii v angličtine, poľštine, ruštine a litovčine.

www.amber-initiatives.co.uk

Devon Law Centre: 01752 519 794

Právnické centrum Devon Law Centre poskytuje právne rady a zastupovanie v oblasti starostlivosti, vzdelávania, ubytovania a prisťahovalectva.

MALE Helpline: 0808 801 0327

Informácie, podpora a rady pre mužov, ktorí sú obeťami domáceho násillia.

Telefonická linka podpory pre ženy (South Devon Women's Aid Helpline): 01364 644088

K dispozícii cez pracovné dni od 10:00 do 13:00

Linka podpory obetí (Victim Support Helpline): 0845 676 1020

Linka pomoci drogovo závislým (National Drugs Helpline): 0800 77 66 00

Samaritáni (Samaritans): 08457 90 90 90

Linka dôvernej pomoci pre všetkých

Detská linka (Childline): 0800 11 11

Linka dôvernej pomoci pre mladých ľudí do 18 rokov

Crimestoppers: 0800 555 111

Oznámte a pomôžte bojovať proti zločinu anonymne

Consumer Direct: 08454 04 05 06

Poskytuje jasné, praktické rady pre všetkých spotrebiteľov tovaru alebo služieb, napr. prípady predražovania, chybného tovaru, sporov atď. www.consumerdirect.gov.uk

Táto publikácia je dostupná v iných jazykoch
a v alternatívnych formátoch, ako napríklad
vo veľkom písme. Prosím kontaktujte nás na
01803 861234 alebo e-mailom na
customer.services@southhams.gov.uk

Taktiež je dostupná na našej webovej stránke na
www.southhams.gov.uk

Táto kniha je spoločným projektom spolupráce Okresného výboru South Hams, Výboru pre dobrovoľné služby South Hams CVS a je podporovaná Úradom pre občianske poradenstvo South Hams CAB.
Finančné prostriedky poskytla Centrica.

Navrhnuté a vytlačené Okresným úradom South Hams.